

Rıza Bey (Mehmet Rıza Silsüprü) (1877-1926)

I. Dönem Kırşehir Milletvekili.

1877'de Kırşehir Akpınar ilçesinin Hamit Kasabası'nda doğan Mehmet Rıza Bey, Hamitli Rıza Bey olarak tanınmaktadır. Silsüprüoğullarından Mehmet Bey'in sekiz çocuğundan en büyüğü olan Rıza Bey, İlk eğitimlerini tamamladıktan sonra ticaret ile uğraşmaya başlamıştır. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra siyasete ilgi duymuş ve İttihat Terakki Partisi'ne katılmıştır. I. Dünya Savaşı devam ederken çıkarılan Tehcir Kanunu sonrası Keskin ve çevresinde bulunan Ermenilere kötü muamele ettiği gerekçesi ile Divan'ı Harbe verilmiş ve Nemrut Mustafa Paşa tarafından yargılanmıştır. Mondros Mütarekesi sonrasında Anadolu'da başlayan Millî Mücadeleye taraftar olmuş ve Kırşehir- Keskin yöresindeki millî teşkilatlanmalara katılmıştır. Son Osmanlı Mebusan Meclisine Kırşehir vekili olarak seçilmiştir. Misak-ı Milli kararlarının çıkarılmasına destek vermiştir. Millî Mücadele'nin ilk aşamalarında en önemli hizmetlerinden biri de Millî Mücadele karşıtı olan Ankara Valisi Muhittin Paşa'yı tutuklayarak etkisiz hale getirmesi olmuştur. Bu olaydan sonra Rıza Bey, Mustafa Kemal Paşa ve Heyeti Temsiliye ile bağlarını devam ettirmiş 27 Aralık 1919'da bu heyet ile birlikte Ankara'ya gitmiştir.

Mehmet Rıza Bey, Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Kırşehir vekili olarak Misak-ı Milli kararlarının yayınlamasında çalışmalara katılmış, 16 Mart 1920'de İngilizlerin İstanbul'u resmen işgal etmesi ve Mebusan Meclisi'nin kapatılması ile tutuklamaların başlaması üzerine, Meclis-i Mebusan Reisi Celalettin Arif Bey ile birlikte Ankara'ya ulaşabilenler arasında olmuştur.

23 Nisan 1920'de açılan TBMM'de Kırşehir'den milletvekili seçilmiştir. Milletvekilliği boyunca Milli Savunma ve P.T.T komisyonlarında görev yapmıştır Sadece bir dönem milletvekilliği yapmıştır. Görevi bittikten sonra memleketine dönmüş ve hayatını satın aldığı arazide hayvancılık ve çiftçilik yaparak geçirmeye başlamıştır.

Ülkede, Cumhuriyet'in ilan edilmesi ve Halifeliğin kaldırılmasından sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurulması ardından Şeyh Sait Ayaklanması ile devam eden muhalefet sonrası sert tedbirler alınmaya başlanmıştır. İstiklal Mahkemeleri kurulmuş ve devrim karşıtı eylemlerde bulunanlar yargılanmaya başlamıştır. İşte bu süreçte İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıp idam edilenlerden birisi de Mehmet Rıza Bey olmuştur. Şeyh Sait İsyanı sonrasında bu sıralarda milletvekilliği sona ermiş olan ve 2. Grupta yer alan Mehmet Rıza Bey'in de ilk meclise karşı yapılan iç ayaklanmaları, özellikle de Yozgat ve Konya ayaklanmalarını desteklediğine dair iddialar ortaya atılmıştır. Bazı kaynaklarda, İsyancıların Mehmet Rıza Bey ile temas halinde olduğu yazarken, bazılarında ise doğrudan isyanlarla ilişkisi olmadığı ancak elinde bastırarak kadar gücü olmasına rağmen kullanmadığına dair çeşitli bilgiler mevcuttur. Dolayısıyla bölgedeki isyanların bastırılma işinin bu sebepten dolayı Çerkez Ethem'e kaldığı belirtilmiştir. Kaynaklarda, Mehmet Rıza Bey'in bu tavrı karşısında İsmet Paşa'nın Çerkez Ethem'e : ...hatta Büyük Millet Meclisi Üyesi olan ve kendisinden yararlanmak ümidiyle isyan bölgesine evvelce gönderilen Kırşehir Mebusu Keskinli Rıza Bey'in de vaziyeti şüpheli görülmektedir şeklinde ifadelerde bulunduğu yer almaktadır. İdam edilmesinin diğer bir sebebi ise Mehmet Rıza Bey'in Keskin ve köylerine mültezimlik yaptığı sıralarda devletin kanunlarına uymadığı gerekçesidir. Bu yüzden çiftliğindeki mallarına haciz konulmuş, mahkemeye verilmiştir. Tüm bu gerekçelerin sonucunda, İstiklal Mahkemesi kararı ile 12 Ocak 1926'da idam edilmiştir.

KAYNAKÇA

Bengül BOLAT

Arşiv Belgeleri

BCA,0 30 18 01 -02 27 2, Eski Defter, C II, 75. Karar No: 496; 5 Ocak 1921 tarihli yazı.

BCA, 0 30 18 01 -02 39 20, Eski Defter, C II, 411, Karar No: 753; 20 Mart 1921 tarihli yazı.

Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919 - 1923 Cilt: III. I. Dönem Milletvekillerinin Özgeçmişleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yay. Ankara 1994.

Araştırma Eserleri

ADIVAR, Halide Edip, **Türk'ün Ateşle İmtihanı**, Atlas Kitapevi, İstanbul 1983.

KANSU, Mazhar Müfit, **Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber**, C I, TTK Yay. Ankara 1988.

KARABEKİR, Kazım, **İstiklâl Harbimiz**, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1960.

KILINÇER, Yusuf İzzettin, **Atatürk ve Kırşehir (1919-1938)**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2006.

Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği. 278.Mehmet Rıza Bey.

NUR, Rıza, **Hayat ve Hatıralarım**, Altınçağ Yayınevi, İstanbul bty.

ORANLI, Ziya, **Atatürk'ün Şimdiye Kadar Yayınlanmamış Anıları**, TTK, Ankara 1967

ÖZALP, Kazım **1912-1922 Millî Mücadele**, C I, TTK, Ankara 1988.

ÖZÜÇETİN, Yaşar, "Millî Mücadele ve Cumhuriyet Döneminde Kırşehir", **Kırşehir (Siyasi Tarihi ve Kırşehir Tarihi Bibliyografyası)** Ed. Yaşar Özüçetin, Ankara 2013.

SAKALLI, Bayram, **Ankara ve Çevresinde Milli Faaliyetler**, Ankara, 1988.

SARIHAN, Zeki, **Kurtuluş Savaşı Günlüğü**, C I, TTK, Ankara 1993.

TUNCAY, Mete, **Bilineceği Bilmek**, İletişim Yayınları, İstanbul 2019.

ÜNAL, Tahsin, **Türk Siyasi Tarihi**, Emel Yayınları, Ankara 1978.

Makale ve Bildiriler

BOLAT, Bengül, "Millî Mücadele'ye Tam Destek Vermiş Bir Şehir: Kırşehir", **Millî Mücadele'nin 100. Yılı Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya Geçışı ve Kongreler Uluslararası Sempozyumu**; Erzurum 24-26 Nisan 2019, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2021.

BOLAT, Bengül, "Millî Mücadele de Kırşehir in Yeri ve I TBMM Döneminde Kırşehir Milletvekilleri", **CDAT: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 2, 4, 2006, s.39-60.

ÖZÜÇETİN, Yaşar, “Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Dönem Kırşehir Mebusları (1)”, **I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni**, 8-10 Ekim 2003, Kırşehir 2004, s.440-441.

03/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/riza-bey-mehmet-riza-silsupur-1877-1926/?pdf=6645> adresinden erişilmiştir